

תמצית דברות קודש של כ"ק אדמו"ר זצוק"ל זי"ע

שב"ק פרשת בהר - בחוקותי תשפ"ג

נכתב כפי הבנת המותבים

[בלתי מוגה - מיוחד לחזרה]

של"ס¹

ירבעם עד שאמרו עליו שב'תורתו של ירבעם לא היה בה שום דופי'.

ובביאור הענין, הנה ירבעם דהיה מזרעו של יוסף רומז על מידת היסוד, שזהו עבודתו בימים אלו שאנו עומדים בתוככי השבוע של מידת היסוד.

והנה תענוג היסוד היא תענוג גדול מאד, אבל בד בבד יש לזכור שתענוג היא דבר רוחני, וכן איתא בפרשתנו בספה"ק דגל מחנה אפרים בשם זקינו מרן הבעש"ט הק' זי"ע² הראיה לזה, כי כשמתבוננים יבינו שחלק האדם שמרגיש תענוג הוא נשמתו, שהרי בר מינן ר"ל אינו מרגיש כלום, על אף שכל גופו קיים כמו לפני מיתתו, אלא שהנשמה היא המרגישה את התענוג, והנשמה הוא חלק הרוחני השוכנת בתוך האדם. ואין לך שום חנות בעולם שיכול למכור לך תענוג, ואף שתקנה כל מיני מאכלים טובים, היא רק יכול למכור לך הבשר או המעדנים, אבל תענוג א"א לקנות, כי הוא אינו דבר גשמי, והיא מורגשת רק בנשמתך. והסיבה לזה הוא כי הקב"ה הוא שורש כל התענוגים, והנשמה היא חלק אלקי ממעל, ושורשו היא למעלה במקור התענוגים, והקב"ה הוא השורש לכל התענוגים וכל תענוגי עולם הזה הם רק תולדות - באלפי אלפים השתלשלות - ממנו ית'³.

והנה אחד מהתענוגים הגדולים שיש היא התענוג של כבוד, והנה הדין הוא (יזמא כה ע"ב) ש'אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד' [וכברך אנג דבר פלא הוא שרש"י בפירושו על הלכה זו כתב בכמה מקומות בש"ס פירושים שונים למקור הלכה זו, במקום אחד כותב שהוא מדאורייתא, ובמקום אחר כותב שהוא הלכה למשה מסיני, ואף יכול להיות שאינו אלא מדרבנן⁴]. ורב נחמן (סנהדרין קא:) מסביר שבשביל הלכה

יחוד גמור וכו'.

³ וכדאי לעיין מה שכתב מרן הרב בעל ה'תניא' זי"ע בסידורו (ענין המקוה) על ענין התענוג ושורשה הגדול למעלה.

⁴ ז"ל שם בסנהדרין: גמירי דאין ישיבה וכו'. הלכה למשה מסיני ולא מקרא. וביזמא דף כה ע"א ודף סט ע"ב: שנאמר (דברים יח ה) 'לעמוד לשרת', 'העומדים שם לפני ה' (שם ז). ובסוטה דף מ ע"ב: דאין כבוד שמים בכך ואפילו מלאכי השרת אין להם ישיבה דכתיב (ישעי' ו ב) 'עומדים ממעל לו'.

"והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם (ויקרא, כ"ו י"ב)". וברש"י (ד"ה והתהלכתי בתוכם), 'אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני, יכול לא תיראו ממני, ת"ל והייתי לכם לאלהים'.

הנה כבר דיברנו בשבוע שעל"ט מה שהיה בימי ירבעם בן נבט שאח"י השילוני הוצרך להמליך אותו על עשרת השבטים, אבל גם רחבעם בנו של שלמה הוצרך להיות מלך, והיה אמור להיות לבנ"י שני מלכים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, כשהמלך של מלכות בית דוד בראש, והמלך של מלכות בית יוסף יתחבר עמו להיות לו למשנה למלך. וכמו שיהיה לעתיד לבא, ששני מלכים ישתמשו בכתר אחד, ו'אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את אפרים' (ישעי' יא יג), וברש"י שם 'משיח בן יוסף ומשיח בן דוד לא יקנאו זה בזה'.

והנה כפי שביארנו היה ירבעם מראה פנים לאח"י השילוני כאילו הוא מוכן להתאחד עם רחבעם ולהיות נכנע תחתיו, ומשום זה חתם הנביא אח"י על הכתרת ירבעם בן נבט, אבל באמת עשה ירבעם הפירוד הכי גדול שהיה בכלל ישראל, והלך ועשה מקדש שלא במקומו, ומזה נתגלגל שנים רבות לאחמ"כ את חורבן ביהמ"ק.

ואמרו חז"ל בגמרא (סנהדרין קב.) 'שתפשו הקב"ה לירבעם בכגורו ואמר לו חזור כך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן', ודאגתו היה 'מי בראש', ואמר לו הקב"ה 'בן ישי בראש', וענה 'אי הכי לא בעינא'. והענין צ"ב בפרט שהעידו חז"ל (שם) על גדלותו של

¹ הדברות קודש של ליל שבת נצרכה ביאור רחב עם כמה הקדמות נחוצות, ועוד חזון למועד בעז"ה.

² זל"ק באמצע ד"ה והשיג לכם, 'כמו שאמר אא"ז זללה"ה כי מי הוא המרגיש באדם הן תענוג הן צער ח"ו, הלא נשמתו שהיא חיות, כי בהעדר והסתלק ממנו נשמתו וחיותו אינו מרגיש כלום, וחיותו הוא בחינה אחת משורש חי לכל החיים והנבראים שהוא הקב"ה בביכול, וכשמשלים זה על לבו ונותן דעתו לשורש שורשו שהיא השכינה בביכול ברוך הוא ומתפלל עליה, אז על ידה נעשה

זו פילג ירבעם את הממלכה, היות וירבעם מלך במוצאי שמיטה, והיות שידע ששיבה יהיה אסור לו ולא לרחבעם בן שלמה מלך יהודה, אזי נמצא שרחבעם ישב בראש מעמד 'הקהל' והוא יהיה נצרך לעמוד כשאר הקהל, ואז יאמרו 'זה מלך וזה עבד וכו', ומשום זה גמר בדעתו לעבור את פי ה' ויעש שני עגלי זהב' (מלכים א יב, כח).

ובספה"ק איתא שהסיבה שזכה דוד שרק לבניו יהיה רשות ישיבה בעזרה הוא דייקא מפני שדוד המלך היה עניו וקטן בעיניו אף בהיותו מלך ישראל עד שאמר על עצמו (תהלים כב ז) 'ואנכי תולעת ולא איש' וכדו'. וכמו שאמרו רז"ל (ילקוט שמעוני, שמואל א, ט"ז) 'ודוד הוא הקטן וכו' להודיע צדקו של דוד, דוד היה רועה ואע"פ שנעשה מלך על ישראל, הוא דוד בקטנו, ונסתרים דרכי ה' שדייקא ישיבה זו שהיה בא מחמת עניויות היה גורם אח"כ שירבעם יתגאה וירצה לישב, ומזה יצא הפילוג שגרם לבסוף לחורבן המקדש. ועל אף שמלאכי השרת אמרו לפני הקב"ה שימות את ירבעם לפני שיעשה כל מה שעשה למעשה, אעפ"כ הניחו הקב"ה לילך לדרכו.

וכן מצינו אצל משה רבינו, שראה איך שהמצריים משימים תינוקות לתוך הבנינים במקום לבנים, והטיח כלפי מעלה על מה עשה ה' ככה, וענה לו השי"ת שאם רוצה אפשר לו ליקח אותו תינוק משם להצילו, וכן עשה. ולבסוף היה זה מיכה שלקח את הטם שעליו כתב משה רבינו את המילים 'עלה שור' בכדי להעלות את ארונו של יוסף מהנילוס [שהיה נצרכה בכדי לצאת ממצרים, כמו שביארנו הענין בשביעי של פסח העל"ט] וזרקו לתוך האש שעל ידה יצא העגל הזהב, ועל ידה עשה מיכה ג"כ את הע"ז 'פסל מיכה' שנכדו של משה היה כומר שם.

הנוגע לענינינו, שהקב"ה מניח את האדם לילך באיזה דרך שיבחור, אף אם יצא מזה קלקול גדול, יש להאדם בחירה חפשית [וזה יתרון האדם על כל שאר בעלי חיים, וזה יתרונו של הקב"ה בעבודתו בזה העולם כפי שביארנו כמ"פ]. אבל האדם צריך לידע בבהירות כל עת שעומד לפני נסיון, כי ככל שנראה לו שזה תענוג הכי גדול והנסיון בוער אצלו, ידע ויבין שמוכרח הוא שלעומתו יש בהקדושה אורות ותענוג עוד יותר, שהרי הקב"ה הוא המקור לכל התענוגים ואי אפשר שענפים יהיה גדולים יותר מן השורש, ותענוג התורה בודאי גדול יותר מתענוג היסוד.

ואז בימי ירבעם ורחבעם היה מצב של לפני הגאולה והיה הזמן מוכן לתיקון השלם לאחד את שני המשיחים, ורק הוצרכו שירבעם יבחור ליכנע תחת משיח בן דוד, וירבעם מחמת תאוות תענוג הכבוד לא הסכים לזה, ועזב את ביהמ"ק אורו של עולם והלך לעשות ע"ז לעצמו.

ולא שירבעם היה רשע כל כך, שכנ"ל לא מצאו בתורתו שום דופי והיה צדיק יסוד עולם קדוש בקדושת יוסף, אלא שכשעומדים רג"ע לפני הגאולה בא הנסיון הקשה ביותר, לבחור משני הקצוות באיזה תענוג רוצים.

וזה פי' הגמרא, שהקב"ה אחז את ירבעם היינו יסוד התענוג שלו [שירבעם מושרש בבחינת יוסף שהוא תענוג] ואמר לו בחור איזה מהם אתה רוצה, האם יתן את עצמך לתענוג האמיתית או לתענוג המדומה.

ועיקר עבודת האדם בעת הרג"ע הוא בעניני תענוג היסוד, וכמו שמצינו שדייקא בלעם, שפגם ביסוד [שגרם כל המעשה של זמרי, והחטאו בני ישראל עם בנות מואב], הוא ידע הכח של רגע אחד⁵, כמו שאמרו רז"ל שכחו היה בזה שהיה יודע לכיוון הרגע שבה כועס הקב"ה, והר"ת של רג"ע הוא ר'אשית ג'וים ע'מלק [כמבואר אצלינו במקומות אחרים], ובא בכח זה והחטיא את כל ישראל אחר תענוגי שוא. [ולעומתו בא פינחס ואמר שהתענוג האמיתי היא דוקא ע"י דביקות בה].

וכשהאדם עומד ברגע הזה של בחירה בין שני התענוגים, יעשה האדם ק"ו לעצמו ויאמר, אם אני תאב להתענוג מן התולדה טוב לי לילך אל האב והשורש, ולזכות ליהנות מן התענוג האמיתי ממקור התענוגים למעלה.

ולכן עושים ברכה לפני האכילה, לגלות ולהתאמת אצלינו לפני אכילתו שדייקא הקב"ה הוא שורש כל התענוגים, ואין אנו רוצים לקבל תענוג אלא ממנו. וראה זה פלא שכל פעם כשמדברים מתענוג, נמצא שם השי"ת בלשון נוכח, שאומרים 'ברוך אתה ה', וכמשארז"ל (ברכות לה). 'כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן'.

וזה עומק ענין ימי הספירה שסופרים לקראת יום הגדול של קבלת התורה, והוא כי כן גדלו תשוקתם של בני ישראל אחר יציאתם ממצרים ששם - במצרים ערות הארץ - היו להם כל תענוגי דופי שבעולם הזה, וכשאמר להם משה רבינו שמתכוונים לקבל תורה מפי הקב"ה בעצמו, עשו את הק"ו שא"כ כ"ש שאצל שורש ומקור התענוגים - דהיינו הקב"ה, התענוג גדול יותר פי כמה, וממילא התאוו כ"כ לגילו הגדול של 'אתה הראת לדעת' עד שהתחילו למנות מתי יבואו ליום המקווה.

ובזמנינו, אנו עומדים ברגע האחרון לפני הגאולה, כמו שהיה אצל ירבעם כנ"ל, ולכן כשעומדים לפני ביאת משיח יש נסיונות גדולים כל כך בעניני קדושת היסוד, וכל אחד יודע שמצב הקדושה שלו אינו כדבעי כל כך, וממש בכל יום ויום יוצאים גזירות חדשות בענינים אלו, וכלל ישראל צריכים ללחום נגד כל העולם כולו ממש, ובפרט בבא ימי הקיץ צריכים שמורה מעולה

⁵ ע"י ברכות ז. וסנהדרין קה:

מאד.

שאין אין אנו עומדים במדריגות גדולים כל כך, אבל עכ"ז 'והייתי לכם לאלקים' וכו', יהיה השי"ת עמנו בעת כל נסיון וקושי להתאחו ח"ו בתענוגים זרים ח"ו מכח מה שהקב"ה הוא אלוקינו ואנחנו עמו ומושרשים בו יתברך שורש כל התענוגים.

וברגע הזה של נסיון צריך האדם לומר להשי"ת 'איך בין דיינס!', ואז זוכה לתענוג התורה ודביקות בהבורא שגדול הרבה יותר מתענוגים אלו.

יעזור השי"ת שכן נזכה לתענוג התורה, השגת התורה, דביקות התורה, ושנקבל התורה החדשה בקרוב בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

וממילא מוטל על האדם להתבונן בהג"ל שבכל פעם שמדברים מתענוג, מדברים נוכח פני ה' [שאומרים 'ברוך אתה'], ויבין מזה שכשעוסקים בנסיונות של תענוג אין אנו מרוחקים ממנו ית', רק אדרבה הוא נמצא עמנו ועומד לצידנו להיות לנו לעזר לבחור בתענוג האמיתי, ולא בתענוג המדומה החולפת ברג"ע.

וזה שכתוב 'והתהלכתי בתוככם', 'אטייל עמכם בגן עדן', שהקב"ה מטייל עמנו בגן עדן - שורש כל התענוגים, ואוחז אותנו כמו שאחז את ירבעם, ושואל אותנו איזה תענוג אנו רוצים, התולדה או השורש, והבר דעת בוחר בהמקור ושורש שבדאי הוא תענוג גדול יותר, וזהו 'ולא תהיו מזדעזעים ממני', שאע"פ